

2e Predikatie over Hebreëën 12:14, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 24 september 1950 te Den Haag

Gezongen: Psalm 122:1.

Gelezen: De Wet des Heeren; Hebreëën 12:1-13.

Gebed:

Doe ons, heerlijk, algenoegzaam en aanbiddeijk Opperwezen, door Uw genade naderen tot U in geloof. Gij hebt ons welgedaan, ons gezegend met het leven, de gezondheid en de krachten, met vele andere zegeningen bovendien, en Gij hebt nog de rust om ons heen gelaten. Doe ons Uw goedheid erkennen en waarderen, en leer ons er een recht gebruik van te maken. Doe ons alle dingen zien in Uw licht.

Zie ons aan en gedenk ons in de Zoon Uwer liefde. Al wat aan ons is, is verwerpelijk, en al wat aan U is, is heerlijk. 'Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.' Wil naar Uw beeld ons vernieuwen, ons van onze ongerechtigheden, zoveel als dit mogelijk is, genadiglijk verlossen. Wil ons leiden en houden in de rechte wegen. Laat ons door Uw genade daarop met ons gehele hart gesteld zijn.

Door Uw zeer grote goedheid zijn wij aan de morgen van deze dag weer met elkander tezamen. Wij zijn om Uw Woord geschaard. Wil ons bekwaam maken om Uw Woord te prediken en te horen wat Uw Geest tot de gemeente zegt. Wat Uw Woord inhoudt, weet niemand van nature. En zo was het gebed van Uw Kerk: 'Leid mij in Uw waarheid.' Laat dit ook ons gebed zijn. En doe ons hier dan, zo in spreken als in horen, werkzaam zijn tot eer van U en tot heil van onszelf.

Zegen en sterk Uw Kerk over de gehele aardbodem. Houd haar staande. Er zijn er misschien die vervolgd worden. Gedenk ze, en doe ze trouw zijn en blijven.

Erbarm U over het mensdom, Heere. Denk aan Uw verbond, en bewaar ons voor de ineenstorting.

Gedenk onze zieken, hen die opgericht werden en degenen die nog ziek zijn. Zend eens Uw licht en Uw waarheid, opdat men ziekte en gezondheid, en in het algemeen voorspoed en tegenspoed, moge zien in het licht van Uw Getuigenis, in het licht van U.

Amen.

Gezongen: Psalm 122:2.

Wij hebben, mijn zeer geachte toehoorders, voor acht dagen u iets gezegd over het 14e vers van het u voorgelezen hoofdstuk, Hebreëen 12. U vindt daar deze woorden:

‘Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal.’

Wij hebben gesproken over de vrede. En nu wensen wij in deze morgen de overdenking van deze tekst te vervolgen.

De Kerk van Jezus Christus heeft vrede, en daarom is de roeping die haar in de woorden van onze tekst wordt bekendgemaakt, op haar plaats. *‘Jaagt den vrede na.’* Omdat de Kerk des Heeren vrede heeft, is het jagen naar de vrede mogelijk en noodzakelijk. Wij moeten voor elke zegen grond hebben en in staat zijn om deze grond te noemen. Wij hebben hier ook onze grond. De vrede, gij weet het en wij hebben het u voor acht dagen gezegd, is een vrucht van het geloof. Zo vindt u dit in de bekende woorden van Romeinen 5 vers 1: ‘Wij dan gerechtvaardigd zijnde uit het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus.’

Maar dit geloof wordt geboren in de zelfverlorenheid, in de verlorrenheid van het eigen. Waar het geloof komt, daar gaat de mens opzij, onder, zodat de gelovige zichzelf niet meer in de weg is. Een gelovige kan dus zijn naaste niet vijandig gezind zijn. Want vijandschap is het werk van de natuurlijke mens, en deze is ondergegaan. Waar het geloof is, daar heeft de vijandigheid geen plaats meer. God kwam in onderhandeling met de uitverkoren zondaar en deze met God. Wat was hij in deze ogenblikken? Hij had in deze ogenblikken niet de gestalte van de fariizeër, maar van de tollenaar. Hij zag zich niet gescheiden van zijn naaste en nog veel minder boven zijn naaste; hij zag zich naast zijn medemens, hij zag zich onder hem. Zodat iemand die gelooft, niet denken kan aan scheidingsmakende dingen. Alle mensen zijn zondaren. Maar wie is de grootste? Dat ben ik, dat is u, dat is ieder die waarlijk gelooft, gelooft in de Heere Jezus Christus. Het geloof is werkzaam door de liefde. De liefde is de band der volmaaktheid, zegt de apostel Paulus (Kol. 3:14).

Hiermee heb ik u bewezen dat het voor de Kerk des Heeren mogelijk

is om vrede na te jagen met allen. Het is haar niet alleen *mogelijk*, maar het is haar *roeping*. Zij erkent deze roeping. Zij acht zich geroepen om wat zij van de Heere gehoord en gezien heeft, in woord en daad te vertonen. De apostel Petrus zegt in zijn schone en belangrijke brief, 1 Petrus 2 vers 9: 'Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een verkregen volk; opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen Die u uit de duisternis geroepen heeft tot Zijn wonderbaar licht.'

'Jaagt na', zegt de apostel. Hij schrijft niet: 'Heb de vrede lief.' In onze ogen is dat al heel wat. Hij schrijft ook niet: 'Houd vrede.' Dat is in onze ogen nog meer! De apostel vermaant de gemeente om de vrede *na te jagen*. En nu weet u dat wat men najaagt, gezocht wordt met de uiterste inspanning. Zo kunnen wij dus onze tekst weergeven op deze wijze: Zoek en houd met de uiterste inspanning de vrede.

Wanneer wij nu verwaardigd worden om dit te doen, wat zou dan zoal door ons worden gedaan? Antwoord: Dan zoekt men zichzelf niet. Waar zelfzoeking is, daar is geen vrede, geen eensgezindheid. Een kind Gods behoeft zichzelf niet te zoeken. Hij mag het niet doen, maar hij behoeft het ook niet te doen. En waarom behoeft hij zichzelf niet te zoeken? Wel, omdat hij alles heeft. Er kan hem niets worden ontnomen, en er kan hem ook niets worden gegeven. Hij *bezit* het. Zo is het dan mogelijk dat hij zichzelf niet zoekt.

Wanneer men de vrede najaagt, dan is men er op uit om ieder het zijne te geven, zijn naaste niet te onthouden wat hem toekomt: zijn naam, zijn eer, zijn goed, zijn positie in de wereld, zijn bedrijf, zijn handel, zijn inkomsten, zijn vrouw, haar man.

Men jaagt de vrede na wanneer het onze begeerte is om voor onze naaste nuttig te wezen. Dit sluit in dat men ook wel wat voor hem wil doen.

Men jaagt de vrede na wanneer men niet op alles wat een aanleiding tot of een oorzaak van twist zou kunnen zijn, ingaat. Men jaagt de vrede na, wanneer men, zodra men ziet dat er twist zou kunnen ontbranden, zich afzondert, en in de eenzaamheid zich voor God neerlegt en met Hem over de dingen spreekt die de eenheid en de eensgezindheid dreigen te bederven.

Men jaagt de vrede na wanneer men vergeeft en vergeet. Wie niet

vergeet, vergeeft ook niet. Ik heb u immers in het begin gezegd dat het eigen te gronde is gegaan, zodat het niet mogelijk is voor de begenadigde zijn naaste vijandig te wezen.

Men jaagt de vrede na wanneer men zich niet schuldig maakt aan achterklap. Immers wanneer dit door de persoon die het betreft, gehoord wordt, dan is men oorzaak van de verbreking van de eenheid en de eensgezindheid.

'Met allen', zegt de apostel. Wij zijn geneigd het ervoor te houden dat het al heel wat is wanneer men eensgezind is met zijn vrienden, met hen die ons sympathiek voorkomen, of met degenen die de opvatting hebben die ook wij ons eigen gemaakt hebben. Maar dat zegt de apostel niet. *'Jaagt den vrede na met allen'!*

Wij weten dat wij geen vrede kunnen hebben met de boze mensen. Wat willen dezen van ons? Vrede willen zij van ons op voorwaarde dat wij toegeven. Jaagden wij op deze wijze de vrede na, dan zouden wij de Heere verliezen.

Daarom laat de apostel Paulus volgen: *'...en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal.'* Het is de roeping van de gemeente om vrede te houden en vrede na te jagen met allen, maar zij heeft daarbij het oog te hebben op haar betrekking tot God. Verliest zij deze betrekking uit het oog, dan raakt God weg uit het gezicht. Daarom zegt de apostel Paulus: *'Jaagt de heiligmaking na, zonder welke niemand den Heere zien zal'*, dat is genieten zal, dat is zonder welke niemand zalig worden zal. De heiligmaking is de band van gemeenschap die wij met God hebben, en deze waarheid staat onder alles voorop.

Wat is het nu de vrede na te jagen, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal? Door welk middel doet men dat? Ik heb u vorige week gezegd dat er onder degenen aan wie de apostel Paulus schreef, waren die zeiden: 'Ja, het geloof in de Heere Jezus is goed, nodig, maar het is niet voldoende. De onderhouding van de wet en inzonderheid de waarneming van de inzetten der besnijdenis moet erbij komen.' De apostel bestreed dit gevoelen. Hij schrijft dat al het oude voorbijgegaan is, plaats gemaakt heeft voor het nieuwe, dat Christus een volkomen Zaligmaker is, en dat het geloof alles is. Wanneer dit niet begrepen wordt – luister goed! – wanneer niet begrepen wordt dat Christus alles is en daarom ook het geloof, dan is er geen vrede. En waar geen vrede is,

daar wordt de eenheid en de eensgezindheid verbroken.

Ga eens na, als u kunt, hoe het is in de ziel van een mens in het ondeelbaar ogenblik waarin hij voor het eerst komt te geloven. Ik heb het u al gezegd, maar nu herhaal ik het met andere woorden: In dat ene ondeelbare ogenblik is bij hem alles weg. Hij heeft in dat ogenblik geen goed ding, alles is verwerpelijk. Het goede ziet hij buiten zich in Christus Jezus, in God in Christus. Kan deze mens, voor zover hij door het geloof werkt, met een van zijn naasten twisten? Kan hij willen dat men zegt: Daar zit hij, daar gaat hij, die ingeleide, die doorgeleide, die grote christen? Kan hij verlangen dat men zegt dat hij iets bijzonders is? Hoor dan de apostel Paulus, hij noemt zich de grootste van alle zondaren en de minste van alle heiligen. Het is hem mogelijk om vrede te houden met alle mensen. Waarom? Omdat hij vrede heeft. Maar hij heeft uitsluitend vrede door het geloof in het bloed van Christus, dat is in het lijden en sterven en in de daarop gevolgde verrijzenis van de Heere Jezus Christus.

Wat is nu het middel waardoor men de vrede najaagt, en de heiligmaking, zonder welke niemand de Heere zien zal? Het geloof! Men jaagt deze zaken na wanneer men zich houdt aan de genade Gods in Jezus Christus.

Gezongen: Psalm 122:3.

Er is, mijn zeer geachte toehoorders, nog een roeping voor de Gemeente des Heeren. Deze roeping wijst ons de apostel Paulus, of de schrijver van de brief aan de Hebreëën, wie hij dan ook moge geweest zijn, aan in de woorden van onze tekst: *‘Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal.’*

Deze roeping kan men alleen gehoorzaam zijn en vervullen wanneer men vrede heeft. Iemand die zelf geen vrede heeft, kan geen vrede stichten. Het moet van binnen – behoudens de aanvechting, die er is zolang men aan deze zijde van het graf zich bevindt – volkomen rustig zijn in de diepte van de ziel. En men moet de overtuiging hebben dat een vergissing in dat opzicht niet mogelijk is. Dan blijft ook het gebed: ‘Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten. En zie of bij mij een schadelijke weg zij; en leid mij op den eeuwigen weg’ (Ps. 139:23, 24). Een begenadigd mens heeft dat in de diepte van

zijn ziel. Het beeld is bekend, maar daarom kunnen wij het nog weleens laten horen: Het is met een begenadigd mens als met een bootje dat u op het water altijd in beweging ziet, maar het blijft toch op zijn plaats. Een begenadigd mens heeft zijn anker uitgeworpen achter het binnenste voorhangsel. Dáár is de ankergrond. En deze ankergrond is het bloed van Christus, Zijn lijden en sterven en de daarop gevolgde verhoging. Deze grond houdt dat anker. Het is niet het uitwerpen van het anker dat de kracht van de Gemeente is, maar de ankergrond houdt het anker vast, en dat is haar kracht.

Heeft men nu vrede? Ieder moet dat onderzoeken. Het moet u niet voldoen wanneer u kunt zeggen: Ik heb dit en dat ondervonden. Het onderzoek moet zóver gaan dat men komt op de bodem van zijn ziel. Hoe is het dáár? Het is niet de vraag wat gij uzelf misschien zoudt willen opdringen, maar wat er op de bodem van uw ziel is. Heerst daar rust, blijdschap, vrede?

Deze zaken zijn een vrucht van het geloof. Wij hebben het u dikwijls gezegd en misschien ook nog wel voor acht dagen laten horen: het geloof is de vereniging met Christus en de gemeenschap door Christus met God, de band tussen God en ons. Vandaar dat het geloof behoort tot de heiligmaking, niet tot de rechtvaardigmaking. Het behoort tot de heiligmaking, ofschoon ook de rechtvaardigmaking een vrucht is van het geloof.

Nu moet u zich afvragen of u dat geloof bezit. Alleen door het geloof heeft men vrede. En alleen zij die geloven, zijn dus in staat om hun roeping, de vrede na te jagen met allen en de heiligmaking zonder welke niemand God zien zal, te vervullen. Hébt u het geloof? U kunt dat weten en u móét het weten! Het geloof is een leven, en elk leven heeft zijn eigenschappen, zijn kenmerken. Wie zou willen beweren dat men genade kan hebben zonder het te weten, weet niet wat hij zegt, hij weet niet waar hij het over heeft! Vraag u maar eens af hoe en wanneer het geloof bij u ontstaan is. Dan is mijn antwoord dit (en het is het antwoord van de Kerk): het waarachtig geloof ontstaat in de afgrond van de verlorenheid van het eigen. Wat zegt u nu? Is zo uw geloof ontstaan? Het geloof en het eigen verdragen elkander niet. Het eigen staat tegenover het geloof, en het geloof staat tegenover het eigen. Het eigen bestrijdt het geloof, vecht het geloof aan, en het geloof voert heerschappij over het eigen, al schijnt men ook soms onder te liggen. Een mens

die gelooft, heeft gezien dat zijn licht duisternis is, dat zijn gerechtigheid goddeloosheid is, dat zijn kracht niets betekent. Dit is toch een duidelijk kenmerk, nietwaar? En aan dit kenmerk moet u zich toetsen.

Het geloof verhoogt alleen Christus; het verhoogt zichzelf niet. Het wil niet hebben dat men er iets van denkt, dat men het in de hoogte steekt, dat men het noemt een 'vader' of een 'moeder in Israël'. Het geloof zet de kroon op het hoofd van Christus. Men vernedert zichzelf en men verhoogt de Heere. En deze waarheid wordt nog veel meer waar naarmate de jaren na de bekering toenemen. Daarom vind ik de woorden van Groenewegen schoon: 'Mijn ziel, gij mocht wel beven, was er Koning Jezus niet',* en ook de woorden van de apostel Paulus: 'Ik heb niet voorgenomen iets te weten onder u dan Jezus Christus, en Dien gekruisigd' (1 Kor. 2:2).

De mensen spreken van trappen in de genade, en dan wordt wel eens gedacht aan het woord van de apostel Paulus in de brief aan de Korinthiërs: 'Opdat gij een tweede genade zoudt hebben' (2 Kor. 1:15). Tweede genade... is dat een andere genade? Zijn er trappen in de genade? Nee, er zijn trappen in het geloof. En wat men wil verstaan hebben onder een tweede genade, is zelfbedrog. Wie hierover spreekt, spreekt óf de naaste na, óf hij wil wat meer wezen dan een ander; en dit laatste is doorgaans het geval. Er is maar één genade, en deze ene genade is de Heere Jezus Christus, God en mens in één Persoon, Die gestorven is om onze zonden en opgewekt om onze rechtvaardigmaking. Zegt uw ziel 'amen'? Dat is toch ook niet zo'n vreemd kenmerk, nietwaar? De mens weet best wat hij het hoogste stelt. Dat doet een kind zijn moeder, een werelds mens zijn positie, zijn geld, zijn naam, zijn roem, zijn eer, enzovoort. Ieder weet wat hij het hoogste acht. 'U dan, die gelooft, is Hij dierbaar' (1 Petr. 2:7); weer een woord van de apostel Petrus. Door het geloof leeft men. Waarop leeft men? Wat is ons voedsel? Wat is onze kracht? Wat is ons leven? Dat is de Heere Jezus Christus. Zijt u een begenadigde? Dan kent u dit woord: 'De HEERE is mijns levens Kracht, voor wien zou ik verwaard zijn?' Dat vindt u in de 27e Psalm (vs. 1). Christus is ons brood en onze drank. En een begenadigde zegt: 'Aan deze spijs en drank zal ik tot in eeuwigheid genoeg hebben.' 'Zijt zeer begerig', zo schrijft de apostel

---

* Johannes Groenewegen (1709-1764), De Lofzangen Israëls.

Petrus, ‘naar de redelijke onvervalste melk, opdat gij door dezelve moogt opwassen’ (1 Petr. 2:2).

Wat men door de genade Gods ervoer, dat vindt men beschreven in de Schrift, in de Bijbel. Maar als men nu zo rondgekeken heeft in de wereld, dan komt men gemakkelijk tot de ontdekking dat er onder de kinderen van de wereld heel veel veranderingen kunnen plaatsgrijpen. Men laat iets los en het wordt iets anders. En het is bij deze zo en bij een ander weer anders. En men zou zeggen uit de ijver, enzovoort, dat het wat betekent. Het betekent niets! Weet u wel dat het alles niets betekent? U kunt u noemen zoals u meent u te moeten noemen, u kunt van dit iets anders worden en van dat ook weer iets anders – en het betekent alles niets! Straks zegt een ziel die met zoveel vuur wat men noemt haar standpunt verdedigd had: ‘Ik weet niets.’ En nu, de oude waarheid die de Gemeente van Christus belijdt, is er nog: de waarheid van de Schrift – ze zal nooit ondergaan. En degene die deze waarheid eens leerde kennen, zal nimmer laten horen: ‘Ik heb mij vergist.’ ‘Het geloof nu is een vaste grond der dingen die men hoopt, en een bewijs der zaken die men niet ziet’ (Hebr. 11:1).

Zijn dit geen vaste kenmerken? U moet niet denken dat dit met fantasie of met een zekere geëxalteerdheid iets zou te maken hebben. Want de zekerheid is niet van het gemoed; men staat er naast, men heeft er eigenlijk niets mee te maken. Waar komt de zekerheid vandaan? De zekerheid komt van Hem Die in de gelovige is. ‘Gij zijt Petrus, en op deze petra zal Ik Mijn gemeente bouwen, en de poorten der hel zullen dezelve niet overweldigen’ (Matth. 16:18).

Gij wist het misschien nog niet, dat dit het geloof is. Daarom heeft het geen betekenis wanneer ons toegevoegd wordt: Ieder meent het bij het rechte eind te hebben, de Roomse, de Jood, enzovoort enzovoort. Dat wisten wij al, maar het zegt ons niets. Want de zekerheid is niet van beneden, maar van boven! De apostel Paulus schrijft: ‘Al ware het ook dat wij, of een engel uit den hemel, u een evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt’ (Gal. 1:8). Zegt u dit van úw evangelie ook? Spreekt u zich ook zo uit? Is zo’n woord u uit het hart gegrepen? U moet niet denken dat u in staat was de vrede na te jagen wanneer deze en dergelijke woorden u niet uit het hart gegrepen zijn.

Door het geloof worden wij altijd weer opgewekt. Er zijn aanvech-

tingen en er zijn terugvallen. Door het geloof worden wij steeds weer opgewekt. Ik dacht vanmorgen aan de versjes van Groenewegen.* Hij heeft het over het lastige kruis. Hij zegt: 'Maar als het komt aan dragen toe, ben ik dat kruis zo aanstonds moe.' En hij laat volgen: 'Maar in mijn keuze houd ik stand.' Daar staat de gelovige mee in de wereld, misschien in een gezin waarin men niets van zijn belijdenis wenst, wellicht op een kantoor dat in alles tegen is, maar: 'In mijn keuze houd ik stand.' Er is geen bewegen aan! Men wordt telkens door het geloof opgewekt om de Heere te zoeken, Hem aan te kleven, Hem te volgen, Hem door de genade en werking des Geestes getrouw te wezen in leven en in sterven. Men is er op uit om hem – wanneer ik het zo mag uitdrukken – zijn geestelijke ruggegraat te breken. Deze ontving hij toen hij begon te geloven. Als een mens begint te geloven, dan ontvangt hij een geestelijke ruggegraat, en dan is – dat blijkt spoedig – de hele wereld er op uit haar te breken. Tevergeefs! Zij zal wel tegen u strijden, maar niet overmogen (Jer. 15:20).

Wat is nu de vastheid? Het geloof? Nee, want een begenadigde heeft het niet eens zoveel over het geloof; het is bij hem meer een hopen. Maar hij weet dat hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar niet de woorden des Heeren. Is deze wetenschap niet de kracht geweest van de Kerk van Christus? Denkt u hierbij niet aan de woorden die Luther op de Rijksdag gesproken heeft: 'Dit Woord, de Bijbel, zult gij laten staan en er geen dank voor hebben!' De begenadigde kent dat Woord, wat de gronden van de religie betreft. Een begenadigde heeft dezelfde gedachten als God. Hoor het maar: 'Niet dat wij van onszelven bekwaam zijn iets te denken, als uit onszelven; maar onze bekwaamheid is uit God' (2 Kor. 3:5). Men wilde van de apostelen Petrus en Johannes dat zij niet meer predikten. Wat zeggen deze mensen? 'Wij kunnen niet laten te spreken hetgeen wij gezien en gehoord hebben' (Hand. 4:20).

Nu, aan deze kenmerken – er zouden nog andere te noemen zijn – kunt u weten of u het geloof hebt. Onderzoek dat! Zeggen deze kenmerken u dat u het geloof hebt, dan kunt u het stellen zonder de gehele wereld, want u hebt de zekerheid in uzelf. Doen zij het niet, tracht dan niet uzelf op de been te houden door allerlei drogredenen – 'God heeft den mens recht gemaakt, maar zij hebben vele vonden gezocht' (Pred.

---

* Johannes Groenewegen (1709-1764), De Lofzangen Israëls.

7:29) – want u is bestemd om te vallen. Gij staat niet door het geloof. Gebruik de kostelijke tijd, die God u geschonken heeft en schenkt, en neem het woord ter harte: ‘Zoekt den HEERE terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan terwijl Hij nabij is’ (Jes. 55:6). Laat het u aangrijpen dat u nog niet bekeerd zijt, als u dit nog niet zijt. Straks staat gij voor God, want wij vliegen daarheen, en snellijk wordt het leven afgesneden. En dan? Gebruik de tijd!

Leer heilig onverschillig te staan tegenover alles. Er is in betrekking tot het zichtbare door de Kerk van Christus altijd eerst een overwinning te behalen. En dat zichtbare dringt zich aan ons op, evenals de zonde, de eigen gerechtigheid en de eigen wijsheid. En nu moet er voortdurend gestreden worden. Maar bij de gelovige eindigt deze strijd voor en na in een overwinning. En dan staat men heilig onverschillig tegenover alles, gelovende dat alle dingen medewerken ten goede hun die God liefhebben, namelijk degenen die naar Zijn voornemen geroepen zijn (Rom. 8:28).

Amen.

Gebed:

Heere, dat wij vergeving mochten ontvangen voor het zondige dat er in de prediking is geweest. Dat wij U erkentelijk mochten zijn dat U haar nog hebt willen schenken. Dat het U behagen moge haar te gebruiken.

De slechtheid, de zondigheid en de verwerpelijkheid van de gehele wereld en van ieder die tot haar behoort, is niet uit te spreken. Uw kinderen weten het, en zij komen er dag op dag meer van te weten. De wereld zegt veel en kan niets verantwoorden, omdat zij niets weet. Zij is als een blinde die naar de wand tast. En het einde is krakeel en ondergang. De toren van Babel is gebouwd en misschien zullen er nog vele worden opgericht, maar spraakverwarring is en blijft het deel van deze wereld.

Waarachtig geloof, geloof door U gewerkt, geeft zekerheid en tracht eensgezindheid en eenheid te bewerken. In het geloof geeft Gij ook de kracht om te blijven staan, waar men ons zou willen laten zinken, waar men tracht ons van het dierbaarste te beroven: onze overtuiging, ons geloof, onze zekerheid. Heere, wil dit geloof nog hier en daar werken. Wil menig een er aan ontdekken dat zijn geloof nog niet het rechte is. Wil het ware in menig hart nog doen geboren worden. En wil genadig-

lijk alle vragen die hiermee in verband staan en toch eigenlijk geen vragen zijn, beantwoorden naar Uw belofte: 'God zal ze Zelf bevestigen en schragen.'

Gedenk ons op onze wegen. Doe ons kennen en verkiezen, eren en liefhebben wat U welbehaaglijk is. En vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren.

Amen.

Gezongen: Psalm 133.

1e Predikatie over Johannes 1:29, uitgesproken door ds. J.P. Paauwe op 4 februari 1951 te Den Haag

Gezongen: Psalm 89:7 en 8.

Gelezen: De Wet des Heeren; Johannes 1:15-29.

In deze dienst werd het huwelijk bevestigd van Jan Schuit en Jacoba Kroon.

Gezongen: Psalm 68:14.

Het gezantschap, door de farizeeën afgezonden, had van Johannes de Doper vernomen dat hij de Christus niet was. De daaropvolgende dag was Jezus tot Johannes gekomen. Dit was niet toevallig geweest.

Toeval bestaat niet. Er geschiedt geen ding bij geval. De Heere Jezus, die ver boven alle leraren uitstak, zei eens, dat geen musje ter aarde valt zonder de wil van de Vader der Kerk, en dat de haren des hoofds van al Gods kinderen geteld zijn (Matth. 10:29, 30).

Achab en Josafat trekken op ten strijde tegen Ramoth in Gilead (1 Kon. 22). In deze strijd zou Achab vallen. Tegen het beweren van alle profeten in, had één die getrouw was – Micha ben Jimla – gezegd dat Israël een nederlaag bereid was. Achab gaat toch, maar met een veroordeeld hart, met een onrustig makende consciëntie. Hij trekt een vermomming aan. Het heeft echter niet geholpen. Het oordeel van God was over hem uitgesproken. Er is een soldaat die een beetje speelt; de Heilige Schrift zegt: hij schoot een pijl af in zijn eenvoudigheid (1 Kon.

22:34). Deze pijl treft Achab tussen de gespen en het pantsier, en hij is dodelijk gewond. In Spreuken 21 vers 30 lezen wij: ‘Er is geen wijsheid en er is geen verstand en er is geen raad tegen den HEERE.’

Hoeveel schijnbare toevalligheden doen zich voor in het leven van Jozef! De veelvervige rok, de nijd van zijn broeders, de komst van de Ismaëlitische kooplieden, de valse beschuldiging van de vrouw van Potifar, de komst van de schenker en de bakker in de gevangenis, de dromen van deze beide mensen, de ondankbaarheid van de schenker, de dromen van Farao. Waartoe dit alles? Het is u bekend: Jozef had gedroomd dat zijn vader en zijn moeder en zijn elf broeders zouden komen en zich voor hem zouden neerbuigen. En opdat nu deze dromen zouden worden vervuld, moesten al deze dingen gebeuren.

Wij weten niet alles wat de Heere wil en daarom is het onze roeping, onze heilige roeping, ons aan de Heere te onderwerpen.

Wij spreken nog altijd over Johannes 1 vers 29.* Daar staat:

‘Des anderen daags zag Johannes Jezus tot zich komende.’

‘...tot zich komende.’ Johannes had gezegd dat hij de Christus niet was. De daaropvolgende dag ziet hij Christus. En hij heeft Hem nauwelijks in het oog, of hij wijst Hem aan. Gij kent allen de roeping van Johannes. Het was de roeping van Johannes voor de Heere Jezus heen te gaan, Hem aan te kondigen, op Hem te wijzen. En nu wordt hij in staat gesteld dit te doen. De apostel Paulus zegt in 1 Thessalonicenzen 5 vers 24: ‘Hij Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal.’ Wij lezen in het Oude Testament dat bij de bouw van de tempel geen hamerslag werd gehoord (1 Kon. 6:7). Het gaat vanzelf. Wanneer ik zeg dat het vanzelf gaat, dan bedoel ik dat God het doet. Wanneer dit geschiedt, dan zeggen wij: het gaat vanzelf.

Het is dus van belang dat wij leren uitzien en wachten. Er moet toch, zal het goed zijn, een ogenblik aanbreken waarin wij opzijgezet worden en het werk aan de Heere overlaten. Het staat er toch niet tevergeefs: ‘Niet door kracht, noch door geweld, maar door Mijn Geest zal het geschieden, zegt de HEERE der heirscharen’ (Zach. 4:6)? Dus: wachten en

---

* De voorafgaande preken over deze tekst zijn niet beschikbaar.

uitzien...

Jakob heeft dit mogen doen toen hij bij Laban was. Twintig jaren lang heeft hij gewacht, en hij heeft het niet vergeefs gedaan. 'Zo Hij vertoeft, verbeid Hem, want Hij zal gewisselijk komen, Hij zal niet achterblijven' (Hab. 2:3).

Saul heeft dit niet mogen doen. Hij heeft gegrepen. En wij weten hoe noodlottig, hoe dwaas, hoe ellendig, ja hoe goddeloos zijn einde is geweest...

De wereld doet alles zonder God. Is het niet met de mond, dan zegt zij met het hart: 'Wijk van mij, want aan de kennis Uwer wegen heb ik geen lust' (Job 21:14). Hoe komt dit? De wereld is te goed, zij heeft te veel verstand, te veel kracht. En zolang een mens verstand bezit, krachten heeft, meent goed te zijn, en meent het goed te bedoelen, staat hij in vijandschap tegen God.

'Maar op dezen zal Ik zien, op den arme en verslagene van geest en die voor Mijn woord beeft' (Jes. 66:2). God grijpt ons. En dan moet er aan onze kant onderwerping zijn. Dit is het. En al het andere is schijn! De HEERE wendt Zich 'tot het gebed desgenen die gans ontbloot is' (Ps. 102:18). Wachten en uitzien...

'Zag Johannes Jezus tot zich komende.' Wanneer Johannes de Heere Jezus ziet naderen, krijgt hij in zijn gemoed een teken; een teken als dat, waarvan de bruid getuigde, toen zij uitriep: 'Dat is de stem mijns Liefsten, zie Hem, Hij komt, springende op de bergen, huppelende op de heuvelen' (Hoogl. 2:8).

Johannes kende de Heere, en nu kon hij ook iets van Hem zeggen. Een mens zonder kennis van zichzelf en zonder kennis van God heeft niets te zeggen! Wanneer hij u iets zegt, dan is het zijn oordeel, dat niet gereinigd is. Of hij haalt een ander aan; dan zegt hij: 'Deze zegt dit en bij die vindt men dat.' Maar hij voelt zelf wel dat hij niets te zeggen heeft, en een ander voelt dit ook. Een mens moet leren zwijgen, totdat hij een zwijgende, een gesloten mond voor God krijgt. Mag dit gebeuren, dan wordt zijn mond geopend door de beloften, door de beloften Gods, die hem gedaan zijn in Christus Jezus, zoals wij dit vinden in 2 Korinthe 4 vers 13: 'Ik heb geloofd, daarom heb ik gesproken.'

Gezongen: Psalm 33:9.

Toespraak na de huwelijksbevestiging:

Gij gaat ons verlaten.* Het staat niet aan mij te beoordelen, of gij in Gods weg zijt. Mozes, de grote dienstknecht des Heeren, zei eens: 'Indien Uw aangezicht niet medegaan zal, doe ons vanhier niet optrekken' (Ex. 33:15). Mozes had de roeping het volk uit te voeren.

'De Heere zegene u', zo zal menigmaal in de laatste dagen tot u gezegd zijn. Men kan ook, zonder dat de Heere met ons is, wat men noemt succes hebben. Maar dit betekent niet dat wij gezegend zijn. Het is ook mogelijk dat, alhoewel de Heere aan onze zijde is, wij veel tegenspoed moeten doormaken. Een begenadigd mens zegt: 'Hoe het ook ga, wat ik ook heb, als ik God maar bezit!' Zo sprak de apostel Paulus: 'Zo God voor ons is, wie zal tegen ons zijn?' (Rom. 8:31). En de dichter van de 73e Psalm liet deze woorden horen: 'Wien heb ik nevens U in den hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde' (Ps. 73:25).

Wanneer gij straks in het verre land moeilijkheden hebt – gij zult ze er krijgen – zoek dan het aangezicht Gods, en zeg tot Hem: 'Heere, was het niet Uw wil dat ik ging? Ben ik niet in Uw weg getreden?' Tenminste, wanneer gij hiervan het getuigenis van de Heilige Geest hebt in uw gemoed. En leg dan al uw zaken voor de Heere open. Ook hier geldt het woord: 'Hij Die u roept, is getrouw, Die het ook doen zal' (1 Thess. 5:24). Maar wanneer gij nu eens niet het getuigenis in uw gemoed hebt dat gij in Gods weg zijt, en u kwam voor haast onoverkomelijke moeilijkheden te staan, wat dan? Dan bekennen... bekennen en zeggen: 'Heere, dat ik hier ben en dat dit alles mij ontmoet, dat heb ik aan mijzelf te danken. Ik ben gegaan zonder U en dus tegen U. En nu ben ik waardig dat Gij mij ook overlaat aan mijzelf. In dit vreemde land ben ik geen stuk brood, noch een dronk water waardig, omdat ik U vergeten heb.' Bij de Heere zijn immers uitkomsten? En Hij is voor degenen die hun weg bedorven hebben en dit kunnen bekennen. 'Het heeft u bedorven, o Israël, want in Mij is uw hulp' (Hos. 13:9).

De emigratie is zo langzamerhand een nationaal vraagstuk geworden. Men zegt: Het land is te klein, het kan allen niet meer voeden en dus moet men emigreren. Het ligt niet op mijn weg in deze dingen te treden, noch ze te bespreken. Maar, aangenomen dat het zo is, dan blijft nog

---

* Het bruidspaar emigreerde naar Canada.

voor ieder de vraag of *hij* emigreren moet, wat Gods wil in dezen hém voorschrijft. Het is niet gezegd dat, wanneer een mens loopt, God hem dan zal brengen tot de belijdenis dat hij gelopen heeft. Daarom: ‘Ziet dan hoe gij voorzichtiglijk wandelt’ (Ef. 5:15).

Ik heb geen hoop dat gij in dat vreemde land de waarheid zult aantreffen. Dit zou heel erg zijn. Want wat is een mens, wat is een volk zonder waarheid? De krachten van een volk liggen op het terrein van de waarheid! En een mens kan in eeuwigheid niet gelukkig zijn zonder de kennis van en de liefde tot de waarheid.

Men zal tot u komen en zeggen: ‘Voeg u bij ons.’ Men zal u voorstellen in een woning samen te komen, wanneer er nog geen kerk is. Daaruit moet dan een kerk voortkomen, en dan moet er ook een voorganger komen. Wat zouden de gevolgen hiervan niet ernstig voor u kunnen zijn. Neen, wij moeten het niet hebben van wat er op lijkt! Wat er op lijkt, is het slechtst in betrekking tot de zaligheid van de onsterfelijke ziel. Er zijn altijd wel dingen waaraan het ware te kennen is, bijvoorbeeld de leer van de rechtvaardigmaking en die van de heiligmaking. Maar ik behoef het niet ingewikkeld te maken. De prediking van Christus is het kenmerk van de Kerk van Christus. Let hierop! De prediking van Christus is het kenmerk van de Kerk van Christus. Verder, de leer van het aannemen van de Heere Jezus is de leer van de bevindelijke armoede des geestes. Wanneer men hierin mistast, dan is men op het verkeerde spoor. De bergrede begint immers met de woorden: ‘Zalig zijn de armen van geest; want hunner is het Koninkrijk der hemelen’ (Matth. 5:3). Wanneer dit niet recht uitgelegd wordt, dan is alle kennis die men van Christus meent te hebben slechts schijn, en dus heeft men een waangeloof.

O, wat zou ik het u gaarne zó zeggen dat u het allen zag. Het is dit: God komt tot ons en in ons. Dit is het begin. Wanneer dit gebeurt, dan vindt de Heere een ledige ziel. Een afschaduwend beeld hiervan vinden wij in de stal van Bethlehem. Wanneer Hij in deze ledige ziel gekomen is, dan zijn daar, zoals in de stal, de windselen van een oprecht geloof, waarmede Hij omhelsd wordt.

Zie dat gij dit deelachtig wordt. De komst van God in Christus tot de ziel, dit is het begin. Dit, dat de Heere zegt: ‘Zie, hier ben Ik. Ik ben gekomen om u te verlossen.’ Dan opent het hart zich voor Christus. Het

hart wordt werkzaam met de Heere, en dit zijn de werkzaamheden van het geloof.

Wat hieraan voorafgaat? Vraagt gij wat hieraan voorafgaat? Wanneer er hier zijn die het komen van God in Christus tot en in de ziel hebben leren kennen – en ik hoop dat zij hier zijn – en die daarop werkzaam werden met de Gekomene, dan weten dezen het antwoord op de vraag wat hieraan voorafgaat. Zij zullen zeggen: Kennis van onze doodstaat in Adam.

Vergeet niet, wanneer gij in het verre land zult gekomen zijn, dat gij alles wat gij nu zijt, te danken hebt aan Nederland! Nederland... Wij hebben op school geleerd: ‘O, dierbaar plekje grond, waar eens mijn wieg op stond.’ Nederland... Weet gij wat Nederland is? Vergeet niet dat gij al wat gij zijt, in de middellijke weg aan Nederland te danken hebt. Wanneer gij eenmaal daar aangekomen zult zijn, denk er dan aan dat gij geen Canadezen zijt, maar Nederlanders. Door Nederland zijt gij in kennis gekomen met de waarheid. Wanneer gij in Canada, het land waarheen gij hoopt te gaan, geboren waart, zoudt gij met de waarheid wel niet in aanraking gekomen zijn. Hebt gij hier wel een diep besef van?

Is het waarlijk Góds wil dat gij vertrekt, dan zal het u moeilijk vallen. Want dan zoekt gij geen rechtvaardiging van uw stap. Met de rechtvaardiging helpt de mens zich door de moeilijkheden heen, als het hem toegelaten wordt. Daarom zei de Heere Jezus: ‘Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen. Die was een mensenmoorder van den beginne’ (Joh. 8:44). Wanneer gij dit nu niet kunt doen, dan zult gij het moeilijk hebben. En toch ook gemakkelijk, want dan kunt gij al uw moeilijkheden en al wat u prangt en drukt uitstorten in de schoot des Vaders.

Dit is onze toepassing. En uit wat wij nu gezegd hebben, blijkt duidelijk, dat gij u – en dit geldt ook ons, die hier hopen te blijven – moet afvragen, of gij mét God of zónder God zijt. Het voorrecht van een mens die overal met God is, is niet uit te drukken! Maar wanneer gij zoudt moeten bekennen dat gij de zekerheid van deze dingen mist, wanneer gij moet zeggen dat gij, ofschoon gij met de waarheid in aanraking zijt gekomen, God niet aan uw zijde hebt, laat dan dit gemis u zwaarder wegen dan het gemis van vader of moeder, van man of vrouw, dan het gemis van uw kinderen. Gij zijt nog aan deze zijde van het graf. Ach, maak u niet te veel bezorgd over uw tijdelijke welvaart. Uw tijdelijke welvaart komt in orde,

wanneer God met u is. En als God niet met u is, dan zal ieder stukje geld een valstrik voor u zijn. En gij zult eenmaal zeggen: ‘Had ik maar niets gehad, dan zou mijn zonde zo groot niet zijn als zij nu is.’

Mocht het u geschonken worden deze waarschuwingen ter harte te nemen, denk er dan aan dat het is voor een ontdekte en een ontblote ziel. Iemand die onder bearbeiding is, die de eeuwigheid voor zich ziet, behoeft niet te zeggen dat het goed of slecht gaat, want hij weet het niet. Maar hem moet geschonken worden zijn verdoemeniswaardigheid voor God te omhelzen, en zo steeds lager te zinken, totdat hij een greep voelt, die hem uit de put des verderfs, uit het modderig slijk ophaalt en zet op de vaste Rotssteen, die Jezus Christus is, hem rust doet vinden aan het hart des Vaders, hem geopenbaard in Jezus Christus.

Wanneer het u, mijn toehoorders, hieraan schort, dan is het u niet mogelijk een bevindelijk verslag te geven van uw geestelijke armoede. Wanneer gij niet kunt zeggen hoe God in u is gekomen, en hoe gij daarop tot Hem zijt genaderd, dan bid ik u: houd uw bekering niet voor een ware bekering! En wanneer gij zulk een bekering mocht hebben losgelaten, bedenk dan dat er een God in de hemel is en dat Zijn Woord nog op de aarde is. Dit zegt u, dat gij nog bekeerd kunt worden. Geef het dan niet op. Geef het nooit op! Maar houd aan met bekennen. Vertrouwing wordt in deze omstandigheden gegeven, want anders zou men het niet volhouden. Maar bedenk dat niet iedere vertroosting Christus is! Wanneer gij dit bedenkt, zult gij blij zijn wanneer het gewicht van de vertroosting weggenomen wordt, want anders zoudt gij ophouden af te steken naar de diepte.

Amen.

Gezongen: Psalm 73:13 en 14.

William Romaine over de overwinning van het geloof

Voor de gelovige is de zonde een dagelijkse last, waaronder hij altijd gebukt gaat. En toch is het mogelijk dat de gelovige altijd stof vindt om te roemen. Naarmate hij meer het diepe bederf en de walgelijkheid van de zonde leert kennen, wordt Jezus hem des te dierbaarder, en des te meer waardeert hij het bloed van het Lam Gods, dat van alle zonden

reinigt. Gereinigd van het kwade geweten, kan hij met uitnemend grote blijdschap roemen dat er nu geen verdoemenis meer is voor degenen die in Christus Jezus zijn (Rom. 8:1). Want 'waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest; opdat gelijk de zonde geheerst heeft tot den dood, alzo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heere' (Rom. 5: 20, 21).

Zijn dankbare belijdenis is als volgt: Ik was vroeger net als ieder ander een kind des toorns en een erfgenaam van de rampzaligheid. Ik bewandelde zorgeloos en gerust de brede weg naar het verderf. Toen ik het gevaar bemerkte waarin ik verkeerde, werd ik ontroerd. En toen Jezus mijn ogen opende voor de afgrond waar ik op het punt stond om in te storten, greep een siddering mij aan. En bij het licht van Zijn Woord en Geest werd ik gewaar mijn schuld en gevaar. En toen werd het een voornemen van mijn hart om de toekomstige toorn te ontvluchten. O, wat een allergenadigste ontkoming aan het gevaar! Ik kan er nooit aan denken zonder de barmhartige Zaligmaker, Die medelijden met mij had, te aanbidden, de Zaligmaker Die 'mij in mijn nederheid heeft aangezien' (Luk. 1:48), want Zijn goedertierenheid duurt in eeuwigheid! Hij heeft mij verlost van al degenen die mij haten, want Zijn goedertierenheid duurt in eeuwigheid.

Niet aan mij is de eer, zelfs niet de geringste eer; maar alleen aan de alles te boven gaande genade van mijn God zij de eer! Omdat de Vader mij tot een voorwerp van Zijn verkiezende liefde stelde, omdat Jezus, Immanuël, Zichzelf wilde vernederen door Zich in het vlees te openbaren en gehoorzaam te worden tot de dood, en dat tot mijn behoud, omdat de Heilige Geest mij een nieuwe geboorte wilde schenken in de geestelijke wereld en mij in de gemeenschap met Jezus levend wilde maken, tot verheerlijking van de liefde van de Vader in Hem, daarom moet aan de heilige, gezegende en zeer heerlijke Drie-enigheid, aanbedding en dankzegging worden toegebracht van eeuwigheid tot eeuwigheid.

O, welk een rijkdom, welk een onnaspeurlijke rijkdom van genade, dat zo'n onrein zondaar van alle zonden gereinigd zou worden, dat zo'n goddeloos schepsel om niet gerechtvaardigd zou worden door Zijn genade, dat zo'n ellendig zondaar met alle geestelijke zegeningen en

weldaden gezegend zou worden, dat zo'n zwak schepsel naar de inwendige mens krachtig gesterkt zou worden door de Geest. En als ik mij het zwakst in mijzelf voel, juist dan ben ik des te sterker in de Heere!

Blijf bij mij, Geest des Vaders en des Zoons, en houd mij maar voortdurend afhankelijk van de steeds nieuwe ondersteuning van Uw Goddelijke invloed. Geef mij door uw dagelijkse onderwijzing een duidelijk gezicht in de diepte en verborgenheid van mijn ongerechtigheid en in het schuldige van mijn zonde, opdat ik door Uw heilige invloed meer leer leven door het geloof, en dat mij niets meer hindert of stoort in de toenemende gemeenschap met de Vader en de Zoon, totdat ik ben toegelaten om die gemeenschap volkomen en eeuwig te genieten. Amen.

Op deze wijze overdenkt de gelovige met zelfverfoeiing zijn toestand zoals hij van nature was, toen hij nog onder de wet leefde en onder de zonde, die een overtreding is van de wet. Hij overdenkt met zelfverfoeiing hoe hij onder de zonde leefde, maar dood was voor God. Dit brengt de gelovige er toe om het volgende te overwegen.

Hij overdenkt dat hij nu een gelovige en een mens in Christus is, echter alleen dankzij genade waardoor hij is wedergeboren. Hij overdenkt hoe hij nu is gesteld, nu hij veel en diepe, bevindelijke kennis van zijn bezit van de zaligheid heeft en van het genot van de dingen die bij de zaligheid horen.

Iedere dag en in alles vindt hij een nieuwe aanleiding tot de diepste verootmoediging. Hij ervaart dat hij nog steeds een mens in Adam is en dat hij nog een zondige natuur met zich meedraagt. Hij ervaart dat er nog een oude mens is naast de nieuwe mens, dat er een lichaam van zonden is met al zijn leden. Hij bezit niet alleen de Geest, maar heeft ook nog vlees, en wat uit het vlees geboren is, dat is vlees, dus niets dan bederf. Zoals, dat wat geboren is uit de Geest, geest is. De oude mens is nog vleselijk, met al zijn lusten en begeerlijkheden. De nieuwe mens is levend voor God, door de Geest des levens dat in Christus Jezus is. In dezelfde persoon woont de zonde, zoals we lezen in Romeinen 7 vers 5: 'Want toen wij in het vlees waren, wrochten de bewegingen der zonden, die door de wet zijn, in onze leden, om den dood vruchten te dragen.' 'En den nieuwe mens aandoen, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid' (Ef 4: 24). De Apostel Paulus betuigt niet

alleen in Romeinen 7 dat hij op hetzelfde moment natuur en genade in zich heeft, hij beschrijft het daarin ook uitvoerig.

Dit is nog steeds de ondervinding van de ware gelovige. O, wat een verootmoedigende lessen heeft hij niet te leren in zijn voortdurend naderen tot God! Hij kent zijn voorrechten, hij wenst er gebruik van te maken, maar hij kan niet! Menigmaal als hij tot God wil naderen in het gebed des geloofs, is de geest wel gewillig, maar is het vlees zwak. Begeert hij op gebogen knieën zijn zonde te belijden, en zich te vernederen onder de krachtige hand Gods, om vergeving te smeken door de verlossing die er is in het bloed van het Lam, terwijl hij er hoopvol naar uitzielt, als zijnde de meest vrije genade die een zondaar kan ontvangen – helaas, helaas, zelfs dan moet hij met schaamte zijn aangezicht bedekken, want hoewel hij zijn gedachten voor afzwerfen wil behoeden, en er zijn hele hart bij wil bepalen, het is niet mogelijk voor hem, hij kan niet.

Net zo min als dat hij op zijn gebeden kan steunen, is hij in staat om te steunen op zijn dankzegging en lof. Hij mag God proberen te verheerlijken zo veel hij wil en zo goed als hij kan. Nooit zal hij Hem echter naar waarde kunnen roemen voor de weldaad van de schepping.

Er was een tijd dat ook hij niet bestond; hoe zou hij dan de grote daden van de Heere kunnen vermelden of Zijn lof kunnen verkondigen voor het wonder van de schepping? Of dit te doen voor zijn bestaan in het heelal, en, wat alles te boven gaat, voor zijn schepping als mens, waardoor hij in den beginne met het beeld en de vriendschap met God werd bevoorrecht? Maar wie kan het bevatten, hoe groot en oneindig de weldaden en zegeningen van de nieuwe schepping zijn? Deze zijn toch alle geschenken van Gods genade, van verkiezende en vrijmachtige genade, geschonken aan zondaren. En deze geschenken blijven, ondanks hun onwaardigheid, en deze geschenken worden vermeerderd ondanks hun ondankbaarheid. Wat gaan die genadegiften, die zo kostbaar zijn en zo omvangrijk, het begrip te boven!

De gelovige, die van deze gewaarwordingen doordrongen is, belijdt dat hij geringer is dan de minste van alle genadegaven van God. Ja, hij voelt dat hij het Goddelijk ongenoegen en Zijn rechtvaardige toorn verdiend heeft, zodat de bede: 'O God, zijt mij zondaar genadig' de grondtoon is van zijn beste dankzeggingen en lof.